

Літературний вечір "Ні, я жива, я буду вічно жити!"

Ілона Свиридюк,

вчитель української мови і літератури

Рівненська обл.

Святково прибрана сцена: в глибині — великий портрет Лесі Українки у вишиваному рушнику, зліва — вінок із квітів, що обрамлюють слова: "Ні, я жива, я буду вічно жити!"

Праворуч розміщена виставка книг поетеси. На сцені кілька м'яких крісел, великий стіл, за яким зібралися родичі, знайомі Лесі Українки, канапа — маленький круглий столик на фігурних ніжках із чорнильницею, на столику — квіти.

Звучить скрипка.

Ведуча. Кожен край, його небеса і земля, сонце і води, ліси і трави мають свою неповторну красу, розкіш та долю свою. Кожен край народжує, плакає, виховує свого поета. Прадавня земля Волині із споконвічним духом українства, оповита українською піснею, із трепетом чекала на свого співця. І сповнився край могутнім, живим поетичним словом із вуст слабкої тілом, але сильною духом жінки, стрепенувся в новій надії, відчув проникливий і ніжний, променистий голос великої Лесі Українки.

Ведучий. Леся Українка. Це ніжне і дзвінке ім'я належить до найвеличніших імен нашого народу.

Ведуча. Гордий дзвін її імені в серцях мільйонів людей породжує не тільки спогад про "Лісову пісню" або "Досвітні огні", але й палку любов до великої поетеси і гордість за свій край, що спородив її.

Кобзар (грає на бандурі).

Наш рідний край...

У цих словах

Який же зміст багатий!

Це милий, рідний серцю шлях

Від батьківської хати,

Ліси Полісся і річки,

І льону голубизна,

І рідна школа, рідний клас ...

Це все — моя Вітчизна.

Наш рідний край ... Це він зростив

Нам Лесю незабутню,

Що Прометеевим вогнем

Шлях освітила людству.

Ведучий. Сьогодні ми дізнаємося більше про життя видатної доньки українського народу, її долю, випробування, які послав Господь, поринемо у світ пристрасного поетичного слова.

Ведуча. На гостину до нас завітають Леся Українка, Олена Пчілка, Петро Косач, бабуся Єлизавета Іванівна Драгоманова, Михайло Драгоманов, Олександр Драгоманов, брати Микола та Михайло, сестри Ольга, Ісидора, Оксана, подруга дитячих літ Шура Судовщикова, Сергій Мержинський, Климентій Квітка.

У залі Олена Пчілка, Петро Косач, Єлизавета Іванівна Драгоманова (сидять за столом, дехто на стільцях, Олена Пчілка може вишивати).

Батько. Наша родина жила на Чернігівщині в місті Мглин, де в 1841 році я народився. Студював у Чернігівській гімназії, моїм учителем був Леонід Глібов.

Навчався у Київському університеті, товаришував з Михайлом Старицьким, Миколою Лисенком, Михайлом Драгомановим. Після закінчення університету був головою мирових посередників у Новоград-Волинському і займався різними селянськими справами.

Бабуся. У нашій сім'ї збереглася пам'ять про те — пращур був заволока з Греччини і служив драгоманом, тобто перекладачем, при гетьманському уряді Богдана Хмельницького. Мій чоловік та його брат Яків навчалися в Петербурзі, захоплювалися літературою, друкували свої поезії та оповідання в столичних часописах. Яків належав до перших революціонерів у Росії — декабристів — і був засуджений.

Мати. Я народилася 1849 року в місті Гадячі. Мама дбала про наш духовний розвиток і освіту. Українська пісня, казка, українська народна дума увійшли в наше серце з дитинства. Навчалася я в Київському пансіонаті шляхетних дівчат.

Бабуся. Я мала трьох донечок і три сини. Найстарший — Михайло — став професором Київського університету, але через соціалістичні ідеї емігрував за кордон у Болгарію, де викладав у Софійському університеті. Там заснував друкарню для видання прогресивної української літератури.

Дядько Михайло. (Звучить "Весілля" Мендельсона.) 1868 року Петро одружився з моєю сестрою Ольгою. Спочатку молоде подружжя оселилося в Звягелі, де народився їхній первісток Михайло, а 25 лютого 1871 року в родині з'явилася друга дитина, дочка Лариса.

Де б'ється Случ у береги камінні,

Незмінні у мінливості століть,

У старому Новограді на Волині

Старесенький будиночок стоїть.

Цього будиночка привітні стіни,

Домашня тишина його тепла

Були найпершим світлом для дитини,

Що народилась тут і тут росла.

Русалкою вистрибувала в плесі,

Над Случчю на вінки збирала цвіт,

Зросла, назвалась Українка Леся

І воїном пішла в широкий світ.

Мати. З усіх дітей (два сини і четверо дочок) Леся найбільше вдалася в батька: і вродою, і характером, і звичками. Обоє вони були однаково лагідні та безмежно добрі, стримані, терплячі, наділені винятковою силою волі, високо цінували людську гідність. Все це йшло від Петра. Він ніколи не поводився грубо, брутально, ніколи не лаяв дітей, не сварився, а ставився до них чуйно і сердечно.

Бабуся. З перших днів життя Леся відчула безмежну батьківську турботу. Ольга, народивши дівчинку, захворіла, і доглядав її Петро так, що та не лише залишилася при житті, але й одужала та поправилася. Все своє життя він був особливо ніжним до неї, не жалів нічого.

Підходять маленькі Михайло та Леся.

Михайло. Дитинство! Незабутня пора, коли світ

уперше розкриває нам свої таємниці. Саме дитячі враження найглибше закарбовуються в свідомості. Це була щаслива пора! З Лесею ми разом гралися у різні ігри, подорожували до Робінзона Крузо, ставали героями грецьких міфів, танцювали "Козака", бавилися, співали українських пісень. Нас батьки навіть називали спільним іменем — Мишолоєс.

Учні виконують танок "Козачок".

Леся. Не думайте, що наше дитинство — це веселощі й розваги. Ми доглядали посаджений город, порядкували в квітнику. Я любила випікати з бабусею хліб.

Михайло. Згодом у нас з'явилася сестричка Ольга, а Леся зворушливо припадала біля неї: вишивала сорочечки, плела віночки, виготовляла намисто.

Бабуся. Вихованням дітей займалася більше моя донька, вона вважала, що дитячі книжки псують смак, а тому читала байки Глібова, "Кобзар", оповідання Марка Вовчка, твори Гоголя, які сама переклала на українську мову. А батько прилучав їх до російської та світової літератури.

Леся. Бабусю, ти пам'ятаєш, як я навчилася грамоти в 4 роки? А через рік вміла писати, щоб листуватися з тобою, бо ти мешкала в Гадячі, та з дядьком Михайлом Драгомановим.

Мати. Петре, ти пам'ятаєш, як тебе перевели на службу до Луцька?

Батько. Аякже. Тільки не збагну, хто на мене доноси строчив? (*Проходить по залу, і зупиняється перед дружиною.*) Кожна дрібниця, кожен мій крок були відомі в Києві.

Мати. Хіба мало в тебе недругів серед місцевих дворян? А все через твою відвертість.

Батько. А, можливо, через те, що ми не цураємося простого люду, не відвертаємось від знедолених, і дітей своїх вчимо шанувати простий люда, навчаємо рідної мови, народних звичаїв.

Мати (*відходить*). В дітей мені хотілося перелити свою душу й думки. І я з певністю мушу сказати, що мені це вдалося. Не знаю, чи стали б Михась та Леся українськими літераторами, коли б не я.

Бабуся. Невгамовна творча натура моєї дочки не обмежувалася лише материнськими турботами. Закохана в природу Волині та її людей, вона вивчає народні звичаї й обряди, записує пісні та казки, збирає вишивки. Олена впорядкувала 5 альбомів українських орнаментів.

Батько. (*Звучить спів птахів, шум річки, дерев.*) Олена вивозила дітей у волинські села Жабориці, Горовиця, Чекна, Скулин, Урочище Нечимле. Звідти вони вивнесли силу цікавих вражень: захоплюючі перекази, легенди, обрядові танки, ігрища. Тут Леся вперше й почула про лісову мавку та істот, що населяли ліси, гаї й озера. Яюсь увечері, записуючи в зошит купальські пісні, почуті на святі в с. Жабориці, Леся задумалася.

Леся. Мамо, звідки беруться пісні? (*Біжить до матері.*)

Мати. Як-то звідки? Люди складають.

Леся. Люди? А я теж хочу скласти.

Мати. Виростеш, то, може, й складеш.

Леся. Ні, я хочу тепер. Ось послухай, мамусю, я вже й початок маю:

*Гей, козаче — тумо,
Горда наша думо.
Не йме тобі віри
Моє серце...*

Мати (*хвалить*). Гарно, гарно, мов справжня пісня. Тільки до чого ж оте "тумо"?

Леся. Як же? А я чула — співають: жаба — баба... І в мене: тумо — думо.

Мати (*сміється*). Чудна ти, Лесенько... сідай отут. Я тобі розкажу дещо про віршування.

Звучить українська народна пісня.

Бабуся. З того вечора до клопітливих материнських обов'язків долучився ще один: розбирати доччину писанину. Записувала Леся все: почуту пісню, цікаву розмову, казку. З дрібненьких, ніби друкованих літер сплітала слова і заповнювала ними рядок за рядком, сторінку за сторінкою. І не кидала мрію про пісню.

Михайло. Літом 1880 року до нас у Луцьк приїхала жити з двома синами батькова сестра Олександра Антонівна, яка почала вчити Леся грати на фортепіано. Сестра моя страшенно любила музику, була до неї дуже здатна, здатна навіть до композиторства.

Леся. Музика мені давалася легко. Фортепіано швидко стає для мене багатоголосим і безсловесним другом, якому можна довірити найсокровенніше.

Хоч я не завжди щиро говорила

З людьми, хоч тяжкий розпач свій

Від рідних, милих, найлюбіших крила,

Та не від тебе, любий друже мій.

Сідаючи за інструмент, я вмить потрапляла в полон музи, тієї — другої — своєї великої спокусниці, й тоді з-під пальців, що з часом все вправніше й вправніше рухалися по клавіатурі, народжувалися чудові мелодії-імпровазації. (*Леся грає.*)

Підходить маленька Ольга.

Батько. Від початку 1880-х років життя нашої родини пов'язане з невеличким селом Колодяжне на Волині, де ще в 1868 році я купив там садибу й землю. Оповідали, що в цьому селі великий був великий громадський колодязь. Хто їхав, то спинявся води напитися — від того і назва. Наша сім'я дуже зблизилася з селянами, а діти зрослися зо всім колодяженсько-волинським. Навколишня природа, особливо дика краса прастарих лісів, зачарувала Леся.

Мій край

Волинь моя, прадавній краю!

Русявокоса полісянко,

Зеленочубий тихий гаю,

Озер манлива колисанко!

Стою й мовчу перед тобою,

Затамував душі акорди,

Щоб не сполохати спокою

Твоєї ніжності і вроди.

Скажи мені, о де взяла ти

Красу ранкової зірничі,

І прохолоду рути-м'яти,

І запах теплої живиці?

Волинь моя, мій рідний краю,

Дідів-прапрадітів колиско,

Я від землі до небокраю

Тобі вклоняюсь низько-низько!

Олександр Богачук

Учні виконують пісню про Україну.

Ольга. Фатальним для сестри виявився переддень Різдва 1881 року: 6 січня цікавість повела дівчинку до річки Стир подивитись, як освячують воду.

Водохреща

Під замком Любарта на площі

Знов люду, люду — не злічить!

Спішить до Стиру не для прощі,

А на Водохреща спішить...

На річці — проруб, хрест із льоду,

Кропило бризкає довкіл...

Такого скупчення народу

Іще не бачив тут окіл!..

Вже вгнувся лід, вода хлюпоче,

Посудин брязкіт-передзвін...

Народ розходиться не хоче:

Прийшов на водосвяття він!

Вже багатьом промокли ноги...
Та що там сніг, та що — мороз!
Нема для Лесі остороги,
Нема осудливих погроз!..
Бо як же ж все довкола гарно:
І лід, і іней, і юрба!..
Таки з Михайликом не марно
Прийшла з-під замку пагорба!
Ой, доле, доле! Хто ж остуду
До того дійства принесе?..
Оту водохрещну простуду
Вона, як хрест свій, понесе.

Петро Гоць

Мати. Дитинча вешталосся на березі, намагаючись до всього пригледітись і все почути, й незчулося, як на січневій холоднечі замерзло вкрай. Наслідок не забарився — моя дитина захворіла. З тої пори треба датувати початок Лесиної "тридцятилітньої війни" з туберкульозом. Спочатку хвороба розгорілася в носі, а згодом у лівій руці..

Звучить "Місячна соната" Бетховена.

Бабуся. Завжди досить терпляча Лєся від болю плакала. Лікарський присуд був невтішний — починався туберкульоз кісток. Ця страшна звістка прийшла в родину з часом, узимку ж 1881 року про це, звісно, ніхто й не здогадувався.

Ольга. Улітку Лєсин стан дещо поліпшився, хвороба затамувалася, а у вересні мама з Лєсею, Михайликом і мною виїхали до Києва. Там брат з сестрою розпочали свою "першу науку".

Михайло. У Києві ми оселились на вулиці Стрілецькій. Мама шукала нам вчителів, адже я мав вступити до гімназії. Щодо Лєсі, то їй також уже необхідно було розпочинати навчання. Однак у той самий час у Лєсі вже починався туберкульоз кісток китиці лівої ручки. Тож до нас почали ходити репетитори.

Лєся. У Києві я відновила музичні заняття і отримала можливість більш ґрунтовно вчитися грі на фортепіано, тому що навчала мене професійна піаністка Ольга О'Коннор, колишня дружина композитора М. Лисенка. Я вдосконалювала свою гру на інструменті, почала глибше розуміти, відчувати силу музики. Моя матуся вже й не знала, чи я буду літератором, чи музикантом.

Бабуся. А невдовзі в "Зорі" з'явились вірші з підписом "Лєся Українка". І пішло те ім'я між людьми навіки. І полинув той спів шляхами тернистими... Сильний та мужній, він кликав:

*До праці!
До боротьби!*

Батько. У львівському журналі "Зоря" вперше побачили світ вірші "Конвалія", "Сафо".

Бабуся. Коли Лєсі сповнилося 14, то мій син, Олександр Драгоманов, привіз із-за кордону в Колодяжне журнал "Зоря" з її віршами. Ми із захопленням вітали свою поетесу. Ось як це було.

Олександр Драгоманов. Признавайтесь, хто з присутніх Лєся Українка? Мені відомо, що вона з Колодяжного.

Михайло. Перше скажіть, дядю Сашо, який гріх за нею числиться?

Олександр Драгоманов. Мовчите?! Та знайте —
Тому, чья совість нечиста,
Не утаить вини.
Кричат глаза, когда уста
Молчат принуждены.

Олександр Драгоманов. Слухайте і дивіться на мене, я прочитаю вірш цієї Українки, який називається "Сафо":

Над хвилями моря, на скелі
Хороша дівчина сидить,
В лавровім вінку вона сяє,
Співецькую ліру держить...

Михайло та Ольга дочитують вірш.

Олександр Драгоманов. Ага, тепер я знаю, хто "співецькую ліру держить". (Підійшов до Лєсі, дав у руки журнал). Увага! Вірш "Сафо" дочитає сама авторка — Лєся Українка..

Лєся (збентежено, тихим, але проникливим голо-
сом прочитала останні рядки).
Дівчина зірвала лавровий вінець,
І в хвилях шумливого моря
Знайшла своїй пісні кінець.

Мати. Три роки Лєся майже нічого не писала — по-ринула в самоосвіту. Вчилася, як була здорова, і в ліжку, дома, і в дорозі. Не розлучалася з книгою і в лікарні. По-трапляючи в будь-яке місто на лікування, Лєся насамперед записувалась до найкращої бібліотеки, запасалася книжками, а тоді вже віддавалась на волю ескулапів: її кололи, різали, розтягали, гіпсували, а вона, стиснувши зуби від болю, чекала тієї хвилини.

Учениця читає вірш "Хто вам сказав, що я слабка".

Батько. За своє життя Лєся користувалася послугами всесвітньо відомих бібліотек Парижа, Відня, Берліна, Женеви, Мілана, Софії, Праги, Львова, Варшави, Дерпта, Петербурга, Москви, Мінська, Києва, Одеси.

Мати. У вільний час ми відвідували друзів, знайомих — Старицьких, славетного композитора Миколу Лисенка.

Батько, мати та бабуся йдуть. Заходять Шура Судовщикова, Людмила Старицька-Черняхівська, згодом Микола Лисенко, Михайло Старицький.

Звучить "Елегія" М.Лисенка.

Микола Лисенко. В житті Лєсі 1893 року сталась пам'ятна подія. У Львові вийшла в світ перша збірка її поезій — "На крилах пісень". Чимало перехвилювалася Лєся, аж доки книжка, уникаючи пильного жандармського ока, потрапила до рук авторки. Було це чималою подією і для всієї України.

Людмила Старицька-Черняхівська. Пам'ятаю як зараз той день, коли Лєся прийшла до нас з двома книжечками. Се було спільне свято.

Михайло Старицький. (Бере в Лєсі книжечки, гладить, як любу дитину, всі сідають довкола нього). Сьогодні у нас вечір читань поезій першої збірки. Кому надамо перше слово?

Микола Лисенко. Гадаю, дівчатам. Почнемо з Людмили. *Звучить музика Вівальді "Весна".*

Людмила Старицька-Черняхівська (читає поезію "Мій шлях").

Михайло Старицький. Сильно, Лєсю! Бажаю скінчити свій шлях із співом на вустах. А зараз я вам продекламую вірші цієї незрівнянної панночки (читає "Досвітні вогні").

Микола Лисенко. З Лєсі вийдуть люди. Стільки впевненості, волі, ніби це не дівчина, а велет. (Читає вірш "Сторонньо рідна! коханий мій краю!")

Михайло (дивиться на Лєсю). Що ж, сестро, на тебе падає вибір.

Друзі. Починай, Лєсю.

Лєся. Дякую за честь.

Шура Судовщикова. Читай "'Contra spem spero".

Лєся. Це теж, друзі, новий вірш... "Без надії сподіваюсь!" Я написала його в тяжкі для мене хвилини...

Лєся читає "Contra spem spero".

Михайло Старицький. Надзвичайно! Правильно сказав Франко: після Шевченка й Некрасова я вперше стрічаю таку сильну поетку. (Всі аплодують.)

Людмила Старицька-Черняхівська, Микола Лисенко, Михайло Старицький йдуть. Заходять Ісидора Косач, Микола Косач.

Ісидора Косач. Не так склалося життя моєї сестри, щоб вона могла легко відігнати сумні думи. Навпаки, чим глибше входять ті думи, тим сумніші робляться вони. Життя країло її так, що душа ридала потоками сліз, які рвалися з глибини самого серця. Та вона вмiла стримувати хвилю ридання, стискати лещатами залізної волі і в палких мріях творити бойову пісню.

Читає поезію "Слово, чому ти не твердая криця..".

Шура Судовщикова. Обставини Лесиної долі не сприяли осілому стилю життя. Хвороба не відступала, не допомагали морські купання в сонячному Криму, бiль ставав нестерпним. Київ для неї був лише станцією на безкінечній дорозі. Київ, Берлін, Італія, Швейцарія, Єгипет, Кавказ — це ті країни, де лікувалася поетеса. Та образ рідного краю ніколи не полишав її.

На тлі музики — читання поезії "І все-таки до тебе думка лине".

Звучить полонез Огінського.

Микола Косач. Приємною подією в житті Лесі стало знайомство з Ольгою Кобилянською. Це були споріднені духом і долею жінки. Обидві любили свій народ, присвятили йому своє життя, відчували його дихання.

Ісидора Косач. В житті Лесі ввійшов Сергій Мержинський. І її серце освятилося любов'ю. Та не бути їй довговічною: спливе кілька років, і між ними проляже нездоланна прірва. Всього кілька років випаде їй того трепетного жіночого щастя, тих почуттів, про які, якщо комусь і можна було розказати відверто, то тільки йому самому — коханому, єдиному й жаданому...

Всі йдуть. На сцені Сергій Мержинський і Леся. Звучить "Орфей і Еврідіка" Глюка.

Сергій Мержинський. Нічка тиха і темна була,

Я стояв, мій друже, з тобою;

Я дивився на тебе з журбою,

Нічка тиха і темна була ...

Леся. Вітер сумно зітхав у саду.

Ти співав, я мовчазна сиділа,

Пісня в серці у мене бриніла;

Вітер сумно зітхав у саду...

Спалахнула далека зірниця.

Ох, яка мене туга взяла!

Серце гострим ножом пройняла ..

Спалахнула далека зірниця...

Сергій Мержинський. Коли вночі лежу я у півсні.

Либонь, тих слів немає в жодній мові,

Та цілий світ живе у кожному слові,

І плачу я й сміюсь, тремчу і мрію,

Та вголос слів тих вимовить не вмію...

Леся. Коли дивлюсь глибоко в любі очі,

В душі цвітуть якісь квітки урочі.

В душі квітки і зорі золотії.

А на устах слова, але не тії,

Усе не ті, що мріються мені.

Закохані танцюють. Мержинський залишає Лесю саму.

Микола Косач. Та Мержинського спіткало велике горе — він захворів на туберкульоз легенів. Його здоров'я дедалі гіршало. Тяжко, наймовірно тяжко переживала Леся хворобу свого коханого, ніщо її не радувало.

Леся. *Все, все покинуть, до тебе полинуть,*

Мій ти єдиний, мій зламаний квіте!

Все, все покинуть, з тобою загинуть,

То було б щастя, мій згублений світе!

Ісидора Косач. Сили Мержинського з кожним днем згасали. Ніщо вже не могло врятувати його. Він не підводився з ліжка, зовсім мало говорив. Майже два з полови-

ною місяці Леся відважно билася за життя свого друга. Та рятунку не було.

Леся. *Уста говорять: "Він навек загинув!"*

А серце каже: "Ні, він не покинув!"

Ти чуєш, як бринить струна якась тремтяча?

Тремтить-бринить, немов сльоза гаряча,

Тут в глибині і б'ється враз зі мною:

— Я тут, я завжди тут, я все з тобою!..

Микола Косач. Чи була Леся щасливою? Була! Бо доля подарувала їй кохання, а не кожен у житті має цей дарунок долі. І нехай воно тривало недовго, нехай закінчилося трагічно, але воно живе і донині у палких поезіях та листах Лесі Українки до Сергія Мержинського.

Леся. *Горить моє серце, його запалила*

Гаряча іскра палкого жалю.

Чому ж я не плачу? Рясними сльозами

Чому я страшного вогню не заллю?

Душа моя плаче, душа моя рветься,

Та сльози не ринуть потоком буйним,

Мені до очей не доходять ті сльози,

Бо сушить їх туга вогнем запальним.

Ісидора Косач. Леся втомилася фізично і морально. Вона відчувала, що тільки нові сильні враження допоможуть їй вижити й відновити силу. Подорожуючи Буковиною, зустрічалася з Франком, сім'єю Кобилянської, Володимиром Гнатюком. Тут вона зустрілася з Климентом Квіткою — музикантом, дослідником фольклору. Поступово дружба міцніла. 1907 року вони звінчалися, і Леся з чоловіком поїхала на Кавказ, де він отримав службу.

Климент Квітка. Сліпа доля аж надто жорстоко повелася з Лесею Українкою. Її спіткало втратити дядечка Драгоманова, милого Мержинського, брата Михася, а згодом і батька. Через ці втрати Леся на 2—3 місяці була нездатною братися до будь-якої роботи, ще й здоров'я не поліпшувалося.

Леся. *"...Без сподівання, без надії"*

Я написати не посмію.

Немов по осені трава

І геніальні без надії

На смерть приречені слова.

Бувають дні, бувають муки,

Коли заламуються руки,

І тіло хворе, як свинець,

І, знемагаючи від болю,

Неначе в прірву головою

Лечу і думаю: кінець..

Але "...існую без надії"

Я написати не посмію,

Не оскверню свого пера,

Адже загублену надію,

Як зброю, ворог підбира.

А "сподіваюсь без надії"

В мені ночами перетліє,

Осяде глибоко на дні,

І я побачу у вікні:

Досвітні світяться вогні!

Леонід Талалай

Мати. І дивно: що жорстокішою ставала доля, що глибше вгризалася хвороба, то більший опір чинила Леся. В останні роки вона написала свої найкращі твори за межами Батьківщини: поеми "Адвокат Мартін", "Оргія", драму "Камінний господар". В Кутаїсі 1911 року влітку написала, по суті, на смертному одрі, драму-феєрію "Лісова пісня".

Леся. Я давно мріяла написати твір, у якому можна використати багатство народної фантазії, що живе у повір'ях, переказах, легендах. Цю мрію втілила в "Лісовій пісні". Згадки про рідний край переносили мене в далекі

часи... Мені здається, що я просто згадала наші ліси та затужила за ними. Пам'ятаю, як у Колодяжному в місячну ніч я бігала самотою в ліс і там ждала, щоб мені при-виділась Мавка... Видно, вже треба було мені її коли-сь написати. Зчарував мене сей образ на весь вік.

*Тут сам дядько Лев — господар чудовий
Плете свою долю волинську чудову.
Тут красень Лукаш дорівнятих не може
До себе самого. Ніхто й не допоможе...
Десь дід Лісовик свої добра чатує,
Малечу-русалку од вітрів пильнує.
А Мавка лісна всю любов розгубила,
Бо душу свою — до людей прихилила.
Згоріла в огні, що палає коханням,
Намарне вливаючись власним чеканням.
Тут все несходиме і все чари має,
Бо в нас в Україні — інакш не буває.*

Володимир Ківінський

Інсценізація уривка з драми-феєрії "Лісова пісня".

Климент Квітка. Ми побачили, що тут поєдналася фантазія з дійсністю, буденне із світлими поетичними мріями. Тут протистоять два світи. Один — темний, жорстокий, де панує користолюбство і насилля, хоч виник він не із злої волі людини, а тільки з умов повсякденних клопотів існування. Другий — романтичний, ідеалізований, сповнений людяності, любові й краси. Реальні дійові особи переплітаються з фантастичними.

Ісидора. З кожним днем Лесині сили катастрофічно згасали.

*Леся. Уже даремно скликати лікарів.
Усі причини
З'ясовані й підведені до грані
Самим життям. Не віряться, одначе,
Що тріскає в останнім пориванні
Остання мить... О смерте, зупинися!
Невже за мною находилась мало?
Дай думою майнути на Полісся,
Що десь далеко, там, за перевалом,
Туди, де думу думають тумани,
Статечно підкрутивши вуса білі,
Не суджено побачити востанне,
Як тиша тонконогим очеретом
Стоїть на тиші? А вона світає,
Мережачи нового дня надію,
І вирає сопілками проміння
На цілий світ. О, що з собою вдію,
Коли на груди наляга каміння
І чахне обрій...*

В глибині душі жевріла надія, що станеться чудо і врятує Леся. Надія змінювалась відчаєм. Надходив світанок 1 серпня 1913 року, а з ним невблаганний кінець.

Мати. Народжувався новий день, а донька тихо згасала на моїх руках. (*Хвилина мовчання*).

Життя її обірвалося в 42 роки. Далеко від України, в Сурамі. Обірвалося у час могутнього злету духу.

*Кажуть люди — я щаслива,
Бо не щедра на щедроти,
Бо на горі не вразлива,
Бо малі мої турботи...
Та хіба то правда тому,
А не заздрощі невдячні?
Адже заздрять і святому
Люди злі і необачні...
Так, я справді щастя маю.
Та у чім воно, від чого?
Чи не в тім, що не тримаю
Під замками я нічого?
От — мої "Думки" — між вами,
"Рідний край" мій і "Козачка"...*

*Та чи скажеш все словами,
Як вогнем пече болячка?
Та чи ж дітям я не мати?
Чи не сина смерть забрала?
Чи не доньку поховати
Й чоловіка я здолала?
Ви забулись на хвилинку?
Чи навмисне? Чи з безпуття?
Я ж бо Леся Українку
Народила для майбуття!..
Я боліла її болем,
Я їй гоїла недугу,
Я для неї слалась полем,
Щоб було де сіять тугу.
Так, то правда: я — щаслива,
Та не з бідності щедроти!
В мене в серці — щастя злива
Від великої турботи:
За дітей, літературу,
За ласкавість небокраю,
За добро і за культуру,
І за долю свого краю!
То ж і сором не остудить,
Що нічого не зробила...
Я заради цього, люди,
На землі жила й любила!*

Петро Гоць

Ведучий. Які ж заповіді залишила нам Леся Українка, спадкоємцям і слави, і страждань українського народу? Бути з народом, любити народ. Виховувати в собі дух волі і незалежності. Творити ідеали, які б служили народові.

Лесин заповіт

*Я вас одне хотіла попрохати:
Ви ревно бережіть пісень красу.
Як хтось почне від горя задихатись,
Вони нове дихання принесуть.
В пустелі й горах, в бурі стоголосі
Снагу шукала в рідних я піснях.
Моє життя із ними почалося
І відлетить із ними на вустах.
Все найдорожче візьме час безжальний,
Пребуде тільки пісня. З роду в рід,
Із Яроня, з-під Любара, зі Звягеля,
Де я вродилася на білий світ.*

Валентин Грабовський

Ведуча. Леся Українка була сильна духом, надзвичайно талановита, справжня патріотка України. Вона своїм життям підтвердила своє призначення дочки Прометея. Адаже вона запалила у серцях людей силу духу, добра, самопожертви в ім'я свого народу, вогонь відданості та патріотизму, віру в краще майбутнє. Й іскри того вогню засвітилися в усьому світі.

Ведучий. Сьогодні ми перегорнули сторінки життєвої книги Лесі Українки, зустрілися з тими, хто оточував поетесу, впливав на її творчість, життя.

Сподіваємося, що ви не лише зацікавилися її життям та творчістю, але й зрозуміли, що сила людини в її духовності, в її міці.

Література

1. Кармазіна М. Леся Українка. — К.: Видавничий дім "Альтернативи", — 2003. — 416с.
2. Костенко А. Леся Українка. — К.: А.С.К., 2006. — 512с.
3. Леся Українка. Зібрання творів у дванадцяти томах. — К.: Наукова думка, — 1975.
4. Леся Українка. Сюжети з життя в ілюстраціях і документах. — К.: Спалах, — 2001. — 167с.
5. Олійник М. Дочка Прометея: Роман. — К.: Рад.шк., — 1985. — 344с.